

راهنمای رفتار حرفه ای پزشکی

"به نام خدا"

استاد دکتر طیبه نظری

فوق تخصص بیماری های عفونی کودکان

مقدمه

جایگاه ویژه حرفه پزشکی در نظر آحاد مردم که آن را از سایر مشاغل متمایز و اعضای آن را قابل اعتماد و شریف می شمارند، در گرو پذیرش ارزشهای حرفه ای پزشکی و التزام به رفتار حرفه ای برخاسته از این ارزشها است.

در این نگاه متعالی پزشک با پذیرفتن مسئولیت این حرفه مقدس، تلاش در جهت جلب رضایت الهی دارد.

♦ تدوین موازین رفتار حرفه ای پزشکی که با توجه ویژه به موازین شرعی و قانونی بوده است، اظهار شفاف ارزشهای بنیادین حرفه پزشکی است که سلامت بیماران را در اولویت قرار داده و ضامن اعتماد عمومی به این حرفه است.

اعضای هیئت علمی، دانشجویان و دستیاران تخصصی و فوق تخصصی دانشگاه علوم پزشکی زنجان به عنوان بخشی از اعضای جامعه پزشکی ایران که در یکی از بهترین نهادهای آموزشی علوم پزشکی کشور فعالیت دارند، بیماران و خدمت گیرندگان را به عنوان امانت الهی می بینند و ضمن اعلام تعهد به انجام تمامی تکالیف قانونی خویش، در راستای حفظ کمال و منزلت این حرفه و با لحاظ نمودن ارزشهای والای اسلامی و فرهنگ ارزشمند ایرانی، خود را ملزم میدانند با همکاران و بیماران همان گونه برخورد نمایند که تمایل دارند با آنها برخورد شود، به رعایت مفاد این راهنما پایبند بوده و منتهای تلاش خود را در اجرا و ترویج آن در جامعه پزشکی به عمل خواهند آورد.

این راهنما تصریح مهمترین و شایعترین مصادیق در شش حوزه رفتار حرفه ایست.

تمام ذینفعان این راهنما اعم از مخاطبان راهنما، سایر کارکنان درمانی و اداری دانشگاه و بیماران محق هستند بازخورد خود بر این راهنما را به لینک زیر ارسال نمایند:

(لینک یا E.mail دانشگاه)!!

واحد EDO بیمارستان آیت اله موسوی به صورت دوره ای این متن را با استفاده از نظرات رسیده مورد بازنگری قرار خواهد داد.

بخش اول:

✓ نوع دوستی

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱. منافع و مصالح بیمار را محور تصمیمات پزشکی میداند و آن را بر امور و منافع شخصی خود ترجیح میدهد. در ملاحظات مربوط به ایمنی، هر یک از اعضای جامعه پزشکی حق دارد از تمهیدات لازم ایمنی برخوردار شود.
۲. در راستای مراقبت از بیمار، برای گوش دادن به مشکلات و نگرانی های او و پاسخ به سؤالات وی وقت کافی و متناسب صرف می کند.
۳. دلسوزانه در جهت رفع نگرانی، ترس و رنج بیمار تلاش میکند و به بیمار و خانواده اش آگاهی و امید واقع بینانه میبخشد.
۴. در صورت ناتوانی مالی بیمار، از ارائه خدمات حیاتی به وی امتناع نمی کند
۵. در صورت نیاز فوری جامعه به خدمات پزشکی در هنگام بروز سوانح و حوادث، با حداکثر توان خود همکاری میکند.
۶. به همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات در رفع مشکلاتی که برای آنها در زمینه رفتار حرفه ای عملکرد بالینی و سلامتشان پیش می آید، کمک میکند و به ایشان در مسایل آموزشی و پژوهشی در حد توان خود یاری می رساند.
۷. از آموزش دانسته ها و تجارب خود به فراگیران، همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت دریغ نمی ورزد.

بخش دوم

✓ شرافت و درستکاری

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱. در کردار گفتار و نوشتار (نظیر گواهیها، گزارشها و تکالیف) صداقت و امانت داری را رعایت میکند.
۲. در صورت بروز خطای پزشکی ضمن پذیرش مسئولیت، خود را متعهد به پاسخگویی به بیمار و مقامات مسئول دانسته و در جهت اصلاح آثار آن اقدام میکند. همچنین تجربیات خود را در این زمینه به همکارانش انتقال میدهد.
۳. اگر از توانایی و مهارت لازم برای انجام مراقبتهای بیمار برخوردار نیست، از همکاران خود کمک میگیرد و بیمار را نیز از این موضوع آگاه می سازد.

۴. خارج از مهارت علمی و عملی خود اطلاعاتی ارائه نمیکند و اگر از او این گونه اطلاعات خواسته شد، آنان را به منابع یا اشخاص خبره راهنمایی میکند.

۵. تا زمانی که بیمار برای مراقبتهای خود به او احتیاج دارد، از برقراری هرگونه ارتباط عاشقانه با وی و همراهانش اجتناب میکند.

۶. از جایگاه خود به عنوان درمانگر برای بهره جویی جنسی اقتصادی و اداری از بیمار و همراهانش استفاده نمیکند.

۷. معاینات حساس بیمار غیر همجنس را حتی المقدور و با جلب رضایت بیمار در حضور پرسنل همجنس یا همراه بیمار انجام می دهد. در صورتی که انجام این معاینه توسط همکار هم جنس مقدور باشد نسبت به آن اقدام و نتیجه معاینه را دریافت می کند.

۸. از هرگونه مشاجره لفظی و برخورد فیزیکی اجتناب میکند. در مواقع مواجهه با خشونتهای خدمت گیرندگان جهت رفع خطر و ممانعت از ورود آسیب به خود و دیگران، تا حد امکان از مقابله فیزیکی امتناع میورزد و مورد را به انتظامات اطلاع میدهد.

۹. موقعیت تعارض منافع خود را در جهت تأمین منافع سلامتی بیماران مدیریت می کند. از جمله

- در مواجهه با تبلیغات صنایع و شرکتهای دارویی و تجهیزات پزشکی، با رعایت منزلت و جایگاه حرفه پزشکی، فقط به منافع بیماران توجه مینماید و منافع شخصی خود را دنبال نمی کند.

- از مشارکت در برنامه هایی که در جهت تأثیر نهادن بر رفتار پزشکان با اهداف تجاری شرکتها یا صنایع دارویی برگزار می شوند، خودداری میکند.

- از پذیرش هدایای غیر متعارف صنایع و شرکتهای دارویی و تجهیزات پزشکی و بیماران که منجر به تعارض منافع می شود، خودداری میکند.

- در ارجاع بیمار تنها منافع او را در نظر می گیرد و هیچ گاه بیماری را به خاطر منافع شخصی از مرکز دانشگاهی به مراکز درمانی دیگر نمی فرستد.

- در ازای ارجاع بیمار، وجه یا امتیازی دریافت یا پرداخت نمی کند.

- در معرفی آزمایشگاه، داروخانه، مراکز تشخیصی درمانی و یا تجهیزات پزشکی به بیمار تنها مصالح بیمار را در نظر می گیرد و در صورت وجود تعارض منافع، آن را اظهار می کند.

۱۰. علی رغم خستگی، فشارهای شغلی و مشکلات شخصی، صبوری می نماید و آرامش خود را در مواجهه با بیمار همراهان وی و همکاران حفظ میکند.

۱۱. الکل، مواد مخدر و روانگردان مصرف نمی کند و از استعمال دخانیات در محیطهای بالینی و آموزشی پرهیز می نماید.

۱۲. شأن حرفه پزشکی و دانشگاه را در پوشش و رفتار خود در محیطهای بالینی و دانشگاهی رعایت میکند.

در این راستا خود را ملزم به رعایت ضوابط مربوطه میداند و از هرگونه رفتار مخالف ضوابط شرعی پرهیز می نماید.

۱۳. از تحمیل هزینه بی مورد به بیمار یا سازمانهای پرداخت کننده و ائتلاف منابع نظام سلامت می پرهیزد.

۱۴. از اختیارات و امکانات نظام سلامت سوء استفاده نمی کند.

۱۵. تحت هیچ شرایطی از مقام و قدرت خود سوء استفاده نمی کند.

۱۶. ضوابط و مقررات و راهنماهای اخلاق در آموزش را در تمام امور آموزشی رعایت میکند. از جمله:

■ در آزمونها، ارزشیابها، شرکت در برنامه های آموزشی (از جمله کشیک و آنکالی) و سایر مسئولیتهای آموزشی و بالینی درستکاری را رعایت میکند.

■ ضمن معرفی نام و جایگاه حرفه ای خود، از بزرگ نمایی یا کوچک نمایی جایگاه خود نزد مراجعین پرهیز میکند.

■ مراقبت از بیمار را فدای یادگیری، آموزش و پژوهش نمی کند و برای آموزش و پژوهش هیچگاه فردی را در موقعیتی که برای او خطر غیر قابل قبول دارد، قرار نمی دهد و اقدام یا هزینه بی مورد به بیمار تحمیل نمیکند.

۱۷. از تحمیل اموری که ارزش مراقبتی و آموزشی ندارد، به فراگیران اجتناب میکند

۱۸. در کلیه امور پژوهشی، ضوابط و راهنماهای عمومی و اختصاصی اخلاق در پژوهش را رعایت می کند. از جمله:

◇ از کلیه شرکت کنندگان در پژوهشها رضایت آگاهانه می گیرد و هزینه های پژوهشی را به آنها تحمیل نمی کند.

◇ از هرگونه فریبکاری و سرقت علمی در گزارشها و مقالات خود اجتناب می ورزد.

◇ نتایج تحقیقات و طرحهای خود را صادقانه و با دقت گزارش میکند.

بخش سوم

✓ عدالت

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱. در امر درمان و آموزش و پژوهش، از هرگونه تبعیض بر اساس سن، جنسیت، سواد، ملیت، قومیت، نژاد، زبان، اعتقادات پیشینه کیفری و وضعیت اقتصادی – اجتماعی اجتناب می نماید.

۲. در مراقبت از گروه های آسیب پذیر (نظیر افراد کم توان ذهنی یا جسمی، کودک اشخاص با اختلال هوشیاری بیمار روانی و) همانند سایر بیماران به کیفیت و جامعیت خدمات و احترام به حقوق و شأن بیمار توجه مناسب نشان می دهد.

۳. به افراد مبتلا به بیماریهای خاصی که انگ اجتماعی محسوب می شوند، یا خطر انتقال دارند، با رعایت ضوابط و اصول ایمنی همانند سایر بیماران، خدمت رسانی می کند.

۴. در مورد همکاران و سایر کارکنان عادلانه رفتار میکند و در حل اختلافات با رعایت شأن و کرامت انسانی تمام افراد درگیر تلاش می کند.

۵. در ارزیابی فراگیران، همکاران و سایر کارکنان از معیارها و ابزارها منصفانه استفاده میکند و از سوگیری اجتناب می ورزد.

۶. در آموزش سطوح مختلف فراگیران عدالت را رعایت می نماید.

بخش چهارم

✓ احترام

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱. برای اقدامات تشخیصی، درمانی، آموزشی یا پژوهشی اطمینان می یابد که اطلاعات لازم به نحو قابل فهم به بیمار و در مواردی که بیمار فاقد ظرفیت تصمیم گیری است به فرد تصمیم گیرنده جایگزین قانونی بیمار ارائه شده است و جز در موارد تهدید کننده حیات که امکان اخذ رضایت وجود ندارد، با رضایت بیمار یا تصمیم گیرنده جایگزین قانونی وی عمل میکند.

۲. در اخذ رضایت، اطلاعات لازم در رابطه با انواع روشهای تشخیصی – درمانی را با بیانی قابل فهم به بیمار یا تصمیم گیرنده جایگزین قانونی او ارائه می نماید و به حق انتخاب ایشان احترام می گذارد.

۳. با بیمار و خانواده او با احترام و همدلی و حفظ کرامت انسانی رفتار می کند و در صحبت با ایشان در خصوص بیماری و مرگ، ملاحظات و حساسیتهای مربوطه را در عین حقیقت گویی رعایت می کند.

۴. در صورت درخواست بیمار برای دریافت نظر پزشکان دیگر این حق را برای بیمار محترم شمرده و فرآیند اجرای این مشاوره را تسهیل می نماید.

۵. به حریم خصوصی بیماران احترام میگذارد و بیمار را جز با اجازه وی در حضور سایر افراد ویزیت نمی کند.

۶. به باورها و عقاید بیمار از هر قومیت، مذهب و فرهنگی احترام می گذارد.

۷. هنگام صحبت با همکاران درباره بیماران، به رعایت و حفظ شان و کرامت انسانی بیمار، حتی در غیاب وی توجه دارد.

۸. رازداری را درباره اطلاعات بیمار رعایت می کند و از مطرح ساختن اطلاعات هویتی بیمار، به گونه ای که موجب نقض تعهد رازداری شود پرهیز میکند:

☆ جز در مواردی که قانون تصریح کرده است، اطلاعات بیمار را در اختیار افراد خارج از تیم مراقبت او قرار نمی دهد.

☆ فقط در مواقع ضروری که مرتبط با امور سلامت بیمار است و در حد ضرورت به جست و جوی اطلاعات شخصی بیماران می پردازد.

۹. برای اجساد بیماران پس از مرگشان و اجسادى که برای تشریح و یادگیری استفاده میشود، احترام قائل است.

۱۰. در حضور بیماران و همراهان، از تصمیمات سایر همکاران انتقاد نمی کند و صرفاً در صورت درخواست بیمار، بدون قضاوت در مورد عملکرد همکاران، راههای قانونی پیگیری را معرفی می نماید.

۱۱. به نقش و مهارت سایر همکاران، اعم از پزشک یا سایر حرفه ها در مراقبت از بیمار احترام می گذارد و ارتباط مؤثر و محترمانه ای با آنها برقرار می سازد.

۱۲. با همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات، رفتاری توأم با احترام، صبر و رعایت شأن و کرامت انسانی آنها دارد.

۱۳. نسبت به معلمان و افراد با سابقه تر از خود، با احترام و حق شناسی رفتار می کند.

بخش پنجم

✓ وظیفه شناسی

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱. قوانین و مقررات شرعی، حرفه ای پزشکی و ضوابط دانشگاهی را رعایت میکند.

۲. در چارچوب وظایف و اختیارات خود عمل مینماید.

۳. وظایف آموزشی خود را نسبت به فراگیران، همکاران، بیماران و اعضای جامعه مسئولانه انجام میدهد.

۴. همیشه در ساعات موظف کار در بیمارستان انیست شناسایی اش را در محل قابل دید لباس خود نصب می کند.

۵. در انجام کامل و به موقع وظایف و مسئولیتهای خود در مهلت مقرر، مسئولانه رفتار میکند. به ویژه در مواقع موظف در دسترس است و به فراخوانها به سرعت پاسخ میدهد.

۶. نسبت به وقت بیماران، همکاران و دانشجویان اهمیت قائل میباشد و مسئولانه عمل میکند.

۷. پس از اتمام نوبت کاری خود، از رها نشدن بیمار و انتقال مسئولیت مراقبت از وی به شخص واجد صلاحیت دیگر، اطمینان حاصل میکند.
 ۸. روند مراقبت از بیماران را پیگیری مینماید و از ارائه اطلاعات لازم برای ادامه مراقبت از آنها پس از ترخیص اطمینان حاصل می نماید.
 ۹. با سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت همکاری به موقع و مناسبی دارد، تا طرح درمانی یکپارچه و مستمری برای بیمار ارائه گردد.
 ۱۰. در صورت بروز بیماری یا ناتوانی جسمی و روانی و مشکلات شخصی که در طبابت وی اختلال ایجاد میکند یا بیمار را در معرض خطر قرار میدهد درخواست کمک خواهد کرد و طبق ضوابط، مسئول ذیربط را مطلع می گرداند.
 ۱۱. خطای پزشکی خود را صادقانه و دقیق به مرجع تعیین شده در مرکز درمانی گزارش میدهد.
 ۱۲. به منظور جلوگیری از آسیب به بیمار و کمک به همکار، اعتیاد به مواد مخدر و روان گردانها، اختلالات روانی و ناتوانی های همکاران که محل انجام وظایف محوله آنها باشد را در مورد پزشکان و فراگیران پزشکی به دانشکده پزشکی و در خصوص پرسنل به مرجع ذی صلاح در مرکز درمانی مربوطه گزارش میکند.
 ۱۳. در صورت مشاهده خطای پزشکی همکار موضوع را با وی مطرح می سازد و به او در کنترل آسیب وارد شده و اظهار خطا به بیمار و یا مرجع ذی صلاح کمک می کند.
 ۱۴. سوء رفتارهای حرفه ای همکارش را در صورت جدی نبودن به خود فرد بازخورد میدهد و در صورت جدی بودن یا عدم اصلاح رفتار طبق شیوه نامه مربوطه گزارش میکند.
- (دانشکده تعاریف، مصداق ها و شیوه نامه مرتبط با نحوه ارجاع و رسیدگی به سوء رفتار حرفه ای را تدوین خواهد نمود.)

بخش ششم

✓ تعالی

هر یک از اعضای جامعه پزشکی دانشگاه علوم پزشکی زنجان

۱. در تمام طول عمر حرفه ای از یادگیری و ارتقاء معنوی علمی و عملی خود دریغ ننموده و فرصت کافی به این امر اختصاص می دهد.
۲. درباره عملکرد خود تأمل میکند و از تجربیات خود درس می گیرد.

۳. نظر همکاران و نظرات دریافت شده بیماران را نسبت به رفتارهای حرفه ای و توانمندیهای خود جویا می شود و روی آنها تأمل کرده و به نحو سازنده ای از آنها بهره می برد.

۴. در بحث با همکاران استدلال منطقی را می پذیرد و از ستیزه جویی در بحث و انتقاد مخرب و بی اساس با آنها می پرهیزد.

۵. بازخورد همکاران و بیماران نسبت به رفتار فراگیران را به نحو صحیحی به آنها ارائه میدهد.

۶. به همکاران و سایر اعضای تیم ارائه دهنده خدمات سلامت، راهنمایی روشن و بازخورد به موقع داشته و از پیشنهادها سازنده برای ارتقاء عملکرد ایشان استفاده میکند.

۷. شیوه زندگی شامل عادات روزانه، تفریحات، تغذیه رعایت راه های پیشگیری از بیماری و غیره را در جهت ارتقاء سلامت جسمانی روانی و اجتماعی خود تنظیم میکند.

۸. خود را نسبت به ارتقاء کیفیت محیط درمانی و آموزشی مسئول می داند و علاوه بر اعلام نظرات خود در جهت ارتقاء کیفیت، با سیستمهای نظارتی، ارزشیابی و اعتبار بخشی، همکاری مؤثر دارد.

۹. با فرآیند ارزیابی های رسمی که از سوی دانشگاه یا سایر مراجع ذی صلاح از وضعیت سلامت، رفتار و عملکرد وی انجام می شود، نهایت همکاری را به عمل می آورد.

۱۰. در صورتی که از جریانهای اداری بیمارستان شکایتی دارد، به دفتر حاکمیت بالینی بیمارستان رجوع میکند.

تعریف واژه ها

اعضای جامعه پزشکی: در این سند منظور پزشکان عضو هیئت علمی، دستیاران تخصصی و فوق تخصصی گروه های پزشکی و دانشجویان پزشکی است.

تعارض منافع: موقعیتی که احتمال می رود هدف اولیه حرفه، تحت تأثیر منافع فردی یا گروهی فرد تصمیم گیرنده، به طور نامناسبی تحت تأثیر قرار گیرد.

تعالی: حفظ و ارتقاء دانش، توانمندی و مسئولیت پذیری حرفه ای

خطای پزشکی: انجام یا عدم انجام اقدامی که پتانسیل ایجاد صدمه برای بیمار دارد و این اقدام یا عدم اقدام در قضاوت همکاران خبره، اشتباه قلمداد می شود.

سرقت علمی: استفاده از تمامی یا قسمتی از مطالب یا ایده های منتشر شده یا منتشر نشده فرد یا افراد دیگر، بدون ذکر منبع به روش مناسب یا کسب اجازه در موارد ضروری

مصالح بیماران: تأمین سلامت بیمار با لحاظ تحمیل کمترین عارضه، زحمت، هزینه و اتلاف وقت

هدایای غیر متعارف: هدایایی که اطلاع از دریافت آنها برای عموم مردم شائبه تأثیر پذیری پزشکان از شرکتهای ارائه دهنده هدایا را ایجاد کند و اعتماد به حرفه را خدشه دار سازد.

معاینات حساس: معاینه بخشهای خصوصی بدن (بر حسب فرهنگ بیمار) بویژه پستان مقعد و دستگاه تناسلی

سوء رفتار حرفه ای : نقض عاهدانه قوانین یا استانداردهای رفتار حرفه ای.

مراقبتهای حیاتی: مراقبتهای فوری و ضروری برای حفظ حیات یا پیشگیری از نقص عضو یا قطع اندام در موقعیت حاد و اورژانسی

موازین شرعی: احکام و قوانین که در شرع مقدس اسلام از طریق آیات و روایات بیان شده است.

